

Γιώτα Κωνσταντάντου

«Ρεαλισμός και Ατμόσφαιρα»

περιοδικό Highlights-έκδοση για τις τέχνες και τον πολιτισμό, Ιανουάριος-Φεβ. 2009.

Ένας χαρακτηρισμός για τους πίνακες της Μανταλίνας Ψωμά μπορεί να είναι ο όρος "ατμοσφαιρικοί", όσο απλοϊκός κι αν ακούγεται για τη δουλειά της που έχει και τεχνική εκζήτηση και έντονο στυλιζάρισμα.

Από τις καλύτερες ζωγράφους της γενιάς της, συνδέεται με το ρεύμα επιστροφής στη ζωγραφική που διαπιστώνεται διεθνώς τα τελευταία χρόνια, ρεύμα που παρακολουθεί σε μεγάλο βαθμό τη φωτογραφική πιστότητα των έργων του Richter και τη σχεδιαστική καθαρότητα του Hockney αλλά κοιτάζει και σε παλιούς δασκάλους δανειζόμενο στοιχεία και κατακτήσεις από όλο το εύρος της ζωγραφικής εμπειρίας.

Η Ψωμά δίνει μια τέχνη αφοσιωμένη στη ζωγραφική, με σαφή γλώσσα και εικόνα σύγχρονη, σαφή, αναπαραστατική που ωστόσο αφήνει ανοιχτές αναγνώσεις στους πίνακές της. Οι εικόνες της με την πολλαπλή αφήγηση και τις διφορούμενες σχέσεις που υπαινίσσονται διαρκώς ανάμεσα στα πρόσωπα, έχουν κάτι που αναστατώνουν, την τεταμένη ατμόσφαιρα μιας σκηνής που έμεινε μετέωρη. Τα πρόσωπά της - συχνά πορτρέτα παιδιών με ωριμότητα μεγάλων που ξενίζει - ακινητοποιούνται στη δράση της στιγμής αφήνοντας την αίσθηση ότι η κίνηση του πίνακα συνεχίζει σε κάποιο άλλο σημείο. Δεν είναι τυχαίο ότι ο χαρακτήρας της μαρκάς αφήγησης, σαν σε διαδοχικά frames διαβάζεται και στους τίτλους των έργων της, Αναζήτηση, Απομάκρυνση, πίνακες που ονομάζονται όμοια και ξεχωρίζουν από τη διαφορετική αρίθμηση.

Η Ψωμά χρησιμοποιεί αποκλειστικά λάδι το οποίο απλώνει σε επάλληλα αραιωμένα στρώματα, τρόπος που αποδίδει τη σχεδόν διάφανη ποιότητα του υδατοχρώματος στις επιφάνειές της. Η τεχνική της, πολύ καλά δουλεμένη, της επιτρέπει να μεταφέρει νέες αντιλήψεις και απεικονίσεις στον καμβά με απόλυτο έλεγχο των μέσων και με χωνεμένη τη γνώση της παλιάς καλής ζωγραφικής. Με άνεση και ακρίβεια αποδίδει θαυμάσια εσωτερικά δωματίων και προσωπογραφίες με ψυχολογικό βάθος, το ίδιο καλά εικόνες εξοχής και κτηρίων. Εξαιρετική στην απόδοσή της ποιότητας των υλικών, μπορεί να δώσει με ακρίβεια την υφή των υφασμάτων, τους όγκους στο

αναδίπλωμα των πτυχώσεων, τη συμπαγή αίσθηση των επίπλων, τη διάφεγγη αίσθηση μιας λάμπας, επαναλαμβανόμενα leit motiv στους πίνακές της. Με "παραδοσιακή" μέθοδο παρουσιάζει μια θεματογραφία αντισυμβατική, καινούρια, που σε ορισμένα σημεία της θυμίζει τη νοσταλγική, "αμερικάνικου τύπου" ποππο εικονογραφία των δεκαετιών του 1960 και του 1970, εικόνες διαφημίσεων, τηλεόρασης και postcards, στο μεταίχμιο ρεαλιστικής αναπαράστασης και μυθοπλασίας. Σε ένα έργο εξαντλητικά γεμάτο, που δεν αφήνει "νεκρές επιφάνειες", είναι εντυπωσιακό πώς ορισμένοι πίνακες μπορεί να φαίνονται λιτοί και άδειοι. Η επιφάνεια των έργων της γίνεται πεδίο όπου δοκιμάζονται πειραματισμοί. Αλλαγές προοπτικής και διαφορετικές "γωνίες λήψης" της εικόνας, απότομα "κοψίματα" του κάδρου με τις φιγούρες να σταματούν στο πλαίσιο του μουσαμά, μεταβολές στο βάθος των στοιχείων που συνθέτουν το θέμα της, σε ένα συνεχές οπτικό παιχνίδι: τότε η συνολική εικόνα της είναι πεντακάθαρη και διαυγής και τότε δείχνει νεφελώδης, άλλες φορές το βάθος "φλουτάρεται" και δείχνει θολό ενώ κάποια στοιχεία στο πρώτο πλάνο διατηρούν δυνατή ευκρίνεια ή το αντίθετο. Η διαρκής εναλλαγή από fade out και καθαρά "ζουμ" σε πρόσωπα ή αντικείμενα σε όλη την εσωτερική έκταση του πίνακα είναι από τα πιο γοητευτικά στοιχεία στην τέχνη της. Και όχι τυχαία οι παραπάνω λέξεις στα εισαγωγικά - περισσότερο οικείες στο συντακτικό της φωτογραφικής τέχνης ή του κινηματογράφου παρά της ζωγραφικής - δείχνουν το αισθητικό δάνειο και την επιρροή τους. Ορισμένες εικόνες της βγάζουν ηλεκτρισμένη, υπερφωτισμένη ένταση και κάποιες άλλες ένα χαμήλωμα των τόνων, μια απομάκρυνση που συγχωνεύει σε ηρεμία τα στοιχεία του πίνακα. Σχεδόν πάντοτε διακρίνεται η δυνατή αντιπαραβολή φόντου - background σκηνικού και πρώτου πλάνου όπου συνήθως τοποθετούνται τα πρόσωπα και η δράση τους.